

Bácsmegeyei Függetlenség

A BÁCSDROG VÁRMEGYEI ÉS A ZOMBORI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár: Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 3 kor. **Tanítók részére:** Egész évre 8 kor., félévre 4 korona. Egyes szám ára 10 fillér.

A lapfőmunkálatos „Bácsmegeyei Függetlenségi és 48-as Párt” megbízásából:
FALCIONE LAJOS.

Felolós szerkesztő:
PINTER GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Erzsébet-körút 13. sz.
Közlemények és előfizetések ide küldendők.
Megjelenik: vasárnap és csütörtökön.

II-ik Haynau.

Hatvannégy esztendővel ezelőtt Haynaut, a dühödt „bresciai véreb”-et küldték nemzetünkre, aki akasztatott, lövetett, börtönöztetett, fosztogatott; térdig járt a vérben és a könnyben.

Most pedig ránk szabadították a II-ik Haynaut, a megvadult geszti Orlando Furiosót, aki évekkal ezelőtt már golyót és akasztófát ígért honfitársainak; s ha ideje és alkalma lenne rá, ura is maradna a szavának.

Ez a jutalma annak az ostoba hűségnek, melyet mindenkor, s a legutóbbi válságos időben is tanusítottunk Bécs iránt; amikor bebizonyult, hogy a hadseregben a megbízható elemet a magyarság szolgáltatja, mert a szlávok csak az alkalmat lesik, hogy mikor fordíthatják a fegyvert a parancsolók ellen.

De vajjon a magyarok ebhúsége örökkön örökké tart-e? Nem következik-e majd el az idő, amikor a megrugdalt eb elveszti a türelmét és a bántalmazói ellen fordul? Ki biztosíthat arról, hogy a nemzeti elkeseredés nem talál-e utat a kaszárnyákba? Ki tudhatja, hogy az agitáció nem hatol-e be a zárt falak mögé? Ki állhat jót arról, hogy a ma-

gyar katona nem viszi-e magával a családi otthonából a maga honfiai fájalmát a katonai szolgálatba? És ki tudhatja, hogy melyik percben ébred föl a katonában a hazafi és a hazafinak agyában melyik percben rögződik meg az emberileg érthető elhatározás, hogy: „honfitársaimra, testvéreimre nem lövök”? És nem tudják-e az intező körök, hogy ettől a gondolattól csak rövid távolságra esik az a másik gondolat, hogy — a fegyvert hazafias célra is lehet használni? Nem jut eszébe senkinek, hogy ha egyszer a katonai fegyvergyelem páncélját áttöri a politika, akkor Isten tudja, hogy hol lesz a megállás? Nem gondolnak Törökország, Portugália, Kína példájára, ahol nem a fegyvertelen, hanem a fölfegyverzett polgárok, maguk a katonák csinálták a forradalmakat?

Micsoda örültség tehát oktalan brutálításokkal erőszakosan forradalmi lázítást látni a lelkekbe. Micsoda eszeveszettség, rákényszeríteni a hazafiakat, hogy ott keressék a segílyt, ahonnan a veszedelem fenyeget: a hadseregben.

Nekünk tehát nincs okunk félni a Tisza István rémuralmától. Mert ideig-óráig elnyomhatja, letörheti ugyan a

hazafiakat; de az üldözéssel, a durva erőszakkal csak a végső eszközök alkalmazására kényszeríti őket; s holt bizonyos, hogy ha egészen összetör, végképpen tönkre tesz valamit, az nem a nemzet, hanem az abszolutizmus és a zsarnokság leszen. Emlékét bizonyára átok fogja kísérni; de a legbószútebb átok nem innét, hanem Bécsből száll felé. Bécsből, melyet azzal, hogy a magyarokból kiöli a törvény szentségébe vetett hitet és kiöli a hagyományos királyhűséget — örökre tönkre tesz.

Jöjjön hát, aminek jönnie kell. Túrni, szenvedni fogunk, de nem csüggetegen. Lelkünket megacélozza a biztató remény, hogy a rémuralom meghozza számunkra azt, amit meg akar akadályozni: a sóvárogva várt szabadulást és a demokrácia diadalát.

Megakadályozott tüntetés.

A zombori függetlenségi és 48-as párt tudvalevőleg elhatározta, hogy a múlt szombaton este tüntető fölvonulást rendez, egyfelől azért, hogy a Déry Zoltán fölmentése és a panamista Lukács László bukása fölött érzett örömet demonstrálja, másfelől pedig azért, hogy kifejezze tiltakozását az erkölcstelen, erőszakos, alkotmánytörő és reakciós uralom föntartása ellen.

T Á R C A.

A régi zombori életből.

— Irta: **Dr. Donoszlovits V.** —

VIII.

A lateinerok.

IV. *Kultura.* Az önvédelmi harcnak idegen segítséggel történt leveretése után jött a Bach korszak, az abszolutizmus. Bach és Thun eszméi voltak, hogy a német nyelv és kultura előtérbe tolásával összekovácsolhatják az „összbirodalmat” és beolvasszthatják Magyarországot Ausztriába. A kulturát is a német nyelv béklyóiba szorították, melyet azonban nem vett be sehogysem a magyar. Ahogy a közhivatalokat elárasztották a bevándorolt „Csaszlauerek”, ugy az iskolákra is azokat szabadították rá. Ezek közül azonban sokan később jobb hazafiak lettek, mint a benszülöttek.

Városunkban 1853-ig csak elemi iskolák voltak. Császári leirat érkezett a városhoz, hogy a császár „atyailag akar gondoskodni a város fiainak szellemi műveltségéről” és felhívja a várost, hogy alreál iskolát állítson föl, — a tanárokról majd a „Vorstand” fog gondoskodni. A város tanács három osztályu alreáliskolát fel is állított, helyiségül átengedvén a városháza épülete emeletének északi oldalát, melyhez a közepén az utcáról lépcsős feljárót törtetett. A tanítási nyelv kizárólagosan a német volt.

Az intézet igazgatójával Thim József lett kinevezve. Egy tipikus beamter, — ki ritka becsületességgel és pontossággal töltötte be hivatalát. A germanizációt nem terjesztette tüzzel-vassal, sőt gyermekeit hazafias szellemben nevelte. Ő maga azonban mindhalálig német maradt. Az intézet megszűnte után, mint a „Kereskedelmi és iparbank” pénztárosa pedans pontosságáról volt közismert. A dalárdának oly bassista énekese mint Thim se azelőtt, se azután nem volt. Elsőrendű „bierbeiser”, aki a bort se vetette meg, — bár lévén ő az első, aki bebizonyította, hogy a zombori bor palackérve évekig eltartható. Mert addig a zomboriak az ujbort mind — megitták azon okból — hogy az ugy megromlik ha soká áll. Ellentéte volt Kodlevszky a matematika tanára, aki sohasem vallotta magát csehnek, hanem lengyelnek; s a magyar—lengyel barátság révén jó siller mellett, baráti szűk körben még szídtá is a „nimetet.” Más legény volt a professzor Jirzik. Ez nem akart se cseh, se lengyel se német lenni, hanem ledobta az akkori tanárok egyenruháját, a szürke nadrágot és 3 arany csillagos galléru kék kabátot és zsinoros pantalon és vitézkötéses kabátot huzott, melyhez a paszomántot és gombokat Sverteczky híres paszomántos ajándékozott neki. Magyar leányos házakba járva, egy izben, jó kedvében egy mulatságról jöve, hogy a németek iránti ellen-szenvét kimutassa, a németek által felállított és jó karban tartott Szt. Flórián szobrának „nachtsmüsit” adott — egyre huzatta Sándor

cigánynyal és bőmbőlő hangon énekelte „Jupla-Jupla Katharina . . .” német dalt; avagy nem egyszer bortól elázva — dűledve kísértette magát világos nappal a nagy utcán végig — énekelve: „Jetzt fahr’mer — jetzt fahr’mer in Himmel; mit dem Starzer Hans sein Schimmel”-t. Nem botrányozott azon meg senki sem, mert minden német dalstrófa azzal végződött: „iljen a matyar!” Ha pedig szerbek elé ért — ott meg azt kurjantotta: „zsvio Kraljevica Marko!” vagyis a viszonyokkal és helyzettel megalkudó ember volt. A felsőbbségnek szemét is szurt duhaj viselkedése — elhelyezték városunkból. Különben zseniális ember volt; ő vezette be városunk hírneves szülöttét a nagy bölcselőt Schmitt Eugént a logika alapismereteibe.

„Itt álljunk meg egy szóra.” A tudományok terén Zombor egy fia sem emelkedett oly magas fokra, egy fia sem lett oly hírneves, mint a Zomborban letelepedett Schmitt Károly nyugdíjazott műszaki katonai akadémiai tanárnak fia. A zombori iskolákat elvégezvén, Budán majd Pesten tanulmányait befejezvé, a zombori kir. törvényszék telekkönyvi osztályánál irnokoskodott, elmerülve Kant, Hegel és Fichte filozófiáiban. Míg a hivatalban a telekkönyvi lapok A és B rovataival bibelődött — addig szabad idejében Európa az időben élő legnagyobb filozófusaival levelezésben állt. A tudományt kedvelő, a felvilágosultabb, ifjabb nemzedék csoportosult is köréje, hallgatva bölcséleti fejtegetéseit, új világnézetet hirdetett. Mivel a vitaközös komoly mezején nem lehe-

A pártvezetőség csütörtökön este hozta meg határozatát és pénteken reggel már falragaszok és röppécédulák hirdették városszerte, hogy a tüntető felvonulás szombaton este fél kilenc órákor lesz. Egyidejűleg megtörtént a rendőrfőkapitánynál a szabályszerű bejelentés s minthogy Zomborban fuvóhangszerekkel dolgozó zenekar nincs, a pártvezetőség intézkedett, hogy szombat este 7 órára egyik közeli faluból jöjjen be az úgynevezett „trombitás banda.”

Szombaton délután méltó megütközést keltett, hogy a függetlenségi polgárság által lakott városrészeket „ismeretlen tettesek” járták be azzal a hírrel, hogy a tüntetés elmarad, mert betiltották és veszélyes lesz este az utcákon járni, mert a rendőrség nagy előkészületeket tett a mozgalom erőszakos elnyomására, nagy csendőri erőt összpontosítottak a városházán, a katonaság is készenlétben áll s ha az utcákon legkisebb zajongás támad, fegyveres erővel rontanak a népre; akinek tehát az élete és a testi épsége kedves, jobban teszi, ha otthon marad, mert tüntetés úgy sem lehet, ellenben veszélynek teszi ki magát minden járókelő.

Ezeket a riasztó híreket szétszórták a korcsmákban és egyéb gyülekező helyeken s az volt a furcsa, hogy a hír terjesztőit senkise tudta megnevezni. Ugy látszik, akik a trükköt rendezték, gondosan ügyeltek rá, hogy olyan hírhordókat küldjenek szét, akiket az illető városrészekben nem ismernek. Kétségtelen, hogy ez a stikli alkalmas volt arra, hogy a közönség csöndesebb temperatúráját távol tartsa a kilátásba helyezett zavarok színhelyétől. A függetlenségi pártvezetőség mindazonáltal bizott és bizhatott is abban, hogy a lelkes polgárság zöme résztvesz a tüntetésben.

Megérkezett azonban a főkapitány végzése, amely megadta ugyan az engedélyt a tüntető felvonulásra, de azzal a megszorítással, hogy a menet a kitűzött fél kilenc óra helyett pontban nyolc órákor induljon meg. Ez már érthető zavart okozott, mert a plakátok és röppécédulák félkilenc órára jelezték a felvonulást s aki ismeri a zombori szokást, az tudja, hogy a mi közönségünk inkább későbbben mint korábban szokott összejönni. A pártvezetőség azonban mégis úgy vélte, hogyha a zenekar már hét

órákor megszólaltatja a trombitákat, a közönség egyrésze gyorsan összesereglik. A zenekart a rendezők óvatosságból táviratilag figyelmeztették is, hogy 7 órákor pontosan a függetlenségi körben legyen s hogy ezt megtehesse, ne vonaton, hanem kocsikon jöjjen, mert a vonat csak 7 óra 20 perckor érkezik. A zenekar táviratilag tudatta, hogy 7 órákor pontosan megjelenik.

Pontban félnyolc órákor kapta a reudőrség az értesítést, hogy a zenekar vonaton érkezett s már a Rákóczi-úton jön és hamarosan a körben lesz. Ekkorára összegyülekezett a körben párszáz ember, úgy hogy velük ki lehetett volna vonulni az utcára, ahol pár perc alatt bizonyára nagy számba szaporodott volna a tömeg. A lámpákat meggyújtották, a zászlókat kézbe vették, az indulásra készen állott mindenki; miközben egyre nőtt a közönség a kör udvarán. De a zenekar még mindig késett, zene nélkül pedig tüntető felvonulásra indulni komikus dolog lett volna s a zenére annál nagyobb szükség volt, mert a felvonulásnak a kitűzött időnél félórával előbb kellett kezdődnie, amit csak a harsogó zene adhatott hírül a távolabb lakóknak.

A zavar tehát meglehetősen nagy volt. Közben a pártvezetőség egyik tagja fölkereste a főkapitányt és — föltárván a helyzetet — kérte, hogy engedje meg, hogy az indulás a tervezett időben, félkilenc órákor történjék. A főkapitány azonban határozottan kijelentette, hogy a végzésében megszabott időtől nem tér el, s miután 8 óra már el is múlt, s a menet nem indult meg, egyáltalában nem engedheti meg a felvonulást.

Ekkorára a kör udvara megtelt közönséggel és sokan hevesen kardoskodtak amellest, hogy indulni kell zene nélkül és a főkapitány tilalma ellenére is.

Félkilenc óra után jelentkezett a zenekar; amelyről kitűnt, hogy félnyolctól fogva — noha 7 órákor már a körben kellett volna lennie — egy Rákóczi uti vendéglőben időzött; ami bizonyára *nem véletlenségből* történt. Ekkor már még nehezebb volt a közönséget az indulástól visszatartani; de a pártvezetőség gyorsan eltávolította a zenekart és kihirdette, hogy

a tüntetés elmarad. A pártvezetőség ugyanis nem akarta a közönséget a rendőrség és csendőrség bizton várható támadásának kitenni. Csak hosszas kapacitáció után, nagy nehezen sikerült a hevesebb vérűeket a tüntetésről lebeszélteni.

A tüntetést tehát megakadályozták; nem ugyan erőszakkal, hanem ravasz fogásokkal. A főkapitányt nem okoljuk, mert be kell látnunk, hogy ha ő a mai tatárjárás idejében a legkisebb előzékenységet tanusította volna az ellenzék iránt, akkor a legbrutálisabb bosszúállásnak tette volna ki magát. Hanem a trükk kifundálót és végrehajtót biztosíthatjuk, hogy csak egyszer sikerülhetett a ravasz fondorlat; máskor azonban majd elővigyázóbbak leszünk. Budán is csak egyszer volt kutyavásár. S ha a tüntetés most elmaradt is, a szivekben annál hevesebben lobog az elfojtott indulat; s eljő az idő, amikor az erupció is bekövetkezik.

A krónika teljességéhez tartozik annak megállapítása, hogy a rendőrség teljes erejével vonult ki és a városháza udvarán csakugyan ott várta a parancsot negyven csendőr, hogy szükség esetén a rendőrség segítségére siessen. Ily körülmények között eléggé nem dicsérhető bölcesség volt a pártvezetőségtől, hogy 8 óra után nem engedte a menetet az utcára; mert a közönség harcias hangulata mellett ugyszólván bizonyos, hogy a különben alkotmányos és békés jellegű tüntetést Tisza darabontjai vérbe fojtották volna. Pedig a honfi vér minden csöppjét nekünk tragikusabb napokra kell tartogatni.

HIREK.

Városi közgyűlés. Mint már jeleztük, városi közgyűlés lesz június 14-én, szombaton délután 5 órákor. A tárgysorozat 57 tételt tartalmaz; a közgyűlés tehát valószínűleg hosszúra nyulik; a város vezetősége mégis délután 5 órára tűzte ki a közgyűlés kezdetét. Ugy látszik, nemcsak belekóstolt, hanem bele is szeretett az éjszakai ülésekbe. Legyen neki az ő kedve szerint.

Öngyilkosság. Halm Ervin, nyugalmazott vármegyei számvevő, vasárnap június 8-án déli 1 órákor a vasuti indóház mellett lévő fenyvesben agyonlőtte magát. A fegyverdörrenésre a szomszédos kaszárnyában figyelmessé lettek

tett álláspontját megcáfolni, a gúny fegyverével próbálták ellenfeleit neveltségessé tenni. Egy röpirat jelent meg „Sólet Euphrain”-tól, (Maison Mihály szintén klasszikus ember, rom. kath. hitoktató) aki maró satyrával Darwin álláspontját vitatván azzal a címmel, hogy nem az ember származott a majomtól — hanem a majom az embertől! A személyes célzás kézzelfogható volt. Schmitt Eugen nem adott külsőre, ruházatára semmit sem. Óles magasságu, sovány, csontos alak, hosszú hajjal és még hosszabb körmökkel — elhanyagolt, özvív elölti ruházattal, torzonborz szakállal és bajusszal. Bár így is, mély tudásával, egy tanár csinos feleségét megígérte, kinek addig magyarázta a természet örök törvényét, a krisztusi szeretetet, míg végre el is szerette s vele házasságra lépett. Schmitt dühöngött a személyeskedő támadásért, de pároajra nem hívhatván ki egy papot, megelégedett a zombori 12 szabadgondolkodó urí ember hírlapi „nyilatkozatával” akik Schmittet tisztelték és nagyrabecsülésükről biztosították. Az időbeni német szociálisták vezérének Mostot, Bismark kiűldözte Londonba, — az ott szerkesztésében megjelenő „Freiheit” világ-lapban Schmitt szorgalmassan dolgozott. Mivel a lap Magyarországból is ki volt tiltva — selyempapírosra nyomva, levelekben csempésztek azt be az országba. Mivel Schmitt sűrűn kapott leveleket Londonból, ez a bécsi titkos rendőrségnek szemet szurt, Schmitt felügyelet alá került és megintésben részesült Szécsenyi törvényszéki elnöktől. Végre úgy segítettek a bajon, mert Schmitt eszméihez már a

katonatisztek is kezdék csoportosulni, öt Buda-pestre vitték a minisztériumba. Itt tág tér nyílt az eszméi propagálásának. Szoros barátságban állt Tolstojjal a nagy orosz gondolkozóval. Egy munkájával nagy feltűnést keltett Berlinben, hol az akadémia első díját nyerte filozófiai újabb teoriájával, mire a budapesti tudományegyetem tanári állással kínálta meg, mit ő azonban nem fogadott el. Ugyanaz időben egy dúsgazdag berlini bankár filozofus, felbuzdulván Schmitt új témáin, felajánlotta neki barátságát mellé — pénz tárcáját. Berlinbe telepedve meg, több munkában fejtegette filozófiai ismereteit, melyek Európa szerte feltűnést keltettek. Itt alapította meg a Gnostikusok társaságát, melynek mai nap is vezetője és irányítója.

Visszatérve a városi reáliskola tanáraihoz, öreg anyáink még mai napig is kedvesen emlékeznek meg, az erős, nagy, kövér, pápaszem Puchta Richard rajztanártól, akadémiai festő és a műnheni festőiskola tagjáról; a fekete, szép emberről, Tirczka Károlyról, aki a természetrajt és phisikát tanította. Neje francia születésű nő volt — családja teljesen magyar lett, — fia nemrég távozott Zomborból, hol honvédszázados volt.

Az alreáliskola 1869-ben megszűnt. Városunk polgársága érezte, hogy nem lehet el középiskola nélkül. Báró Eötvös József kedvenc eszméje a reál-gimnáziumok felállítására Zomborban is kedvező fogadtatásban részesült, 1869/70-ben az I-ső osztály, míg reál 1870/71-ben

a II. osztályu reál-gimnázium nyílt meg városunkban, — ugyancsak a városházán a régi alreáliskolák helyén, melynek felszereléseit a város az új intézetnek átadta.

Radulovics Szilárd volt az intézet igazgatója és ő adta elő a latin nyelvet. Egy tanári oklevéllel nem bír — de igen képzett, sokat olvasott urí ember. Később városi tanácsnok lett. De mivel nem fért össze természetével a lealázó szolgáltság és a hivatalból is kibukatta Sándor Béla főispán, egyike volt azon 11 tagból álló ellenzéki vezetőségnek, kik Szemző István élén megbuktatták a zombori kormánypártot. Radulovics igazi népszónok volt. Ahol ő a néphez szólt, ott az ellenzéknek nyert ügye volt. A bukóváci szerb parasztozokhoz többi között így szólt: „Tudjátok-e, kik a desznicsárok (kormánypártiak)? Ha bejöttek a városba és látjátok, hogy egy ember bátran feltartja a fejét, az levicsár (balpárti); aki pedig lógatja a fejét, mint a gunár, annak van miért szégyellnie magát, az desznicsár.” Avagy így allegált: „Tudjátok-e miért kell sok városi porciót fizetni. Azért, hogy az uraknak a Teatrúmot felépítsék, hová azok mulatni járnak; meg a városháza nagytermét kicifrázzák, hová az emberek pipázni járnak, mert nem dolgoznak. De ha ti azt megnézni is akarnátok, előbb le kell vetni a csizmátokat, mert a parasztot oda nem eresztik be másképp. Eljöttünk, hogy megmondjuk ezt nektek. Nekünk abból semmi hasznunk nincs, ha ti balpártra szavaztok, mi nem akarunk semmi lenni, ezt mind a ti érdekekben tesszük. Lássátok, itt van Szemző Pista! Gaz-

a katonák, gyorsan a fenyvesbe futottak és ott találták átlőtt fejjel, holtan a szerencsétlen férfit. A szomorú eset nagy szenzációt keltett a városban. A temetés kedden, június 10-én délelőtt 10 órakor ment végbe. Az elhunytat előkelő család gyászolja.

Társasköreink züllése. Talán nem főlegesen — és nem is időszerte — megemlékezni arról a sajnálatos erkölcsi hanyatlásról, melyet társasköreink élete tár elénk. Mikor Széchenyi annak idejében meghonosította a kaszinókat, ideális nagy célok lebegtek a szeme előtt: az erkölcsi és szellemi élet nivóját akarta fölemelni s a kulturális törekvések melegágyává akarta tenni a társasköröket. Ezek az intézmények eleintén meg is feleltek a hivatásuknak; az idők folyamán azonban lassanként lesiklottak az eszményi célok utjáról. Szomorúan tanúsítja ezt a zombori társaskörök nagyrésze, melyek ma már csak cégtáblának használják a kulturális és erkölcsi célokat, a valóságban pedig nem egyebek, mint közönséges szórakozó helyek, ahol dominál a kártya, a pletyka és a — pártpolitika. Főképpen pedig a kártya. Még hagyján, ahol csak egyszerű társasjátékok folynak; azok csupán ártalmatlan időtöltések; de a legtöbb helyen dühöng a nyereségvágyból űzött hazárdjáték. És itt elsősorban önkéntelenül is a Zombori Magyar Olvasókör jut eszünkbe. Hajdanában ez a társasegylet igazán szép és nemes hivatást töltött be derekasan; állandó helye volt a nemesebb szórakozásoknak s fátylavívője az ideális és közművelődési törekvéseknek. Első helyen állott és megérdemelte, hogy a kalapot levegyék előtte. S ime, hova jutott? Ma is első helyen áll; de miben? A féktelen hazárdjátékban. Hiszen jó, jó, kártyázzon, akinék van miből és jut is, marad is; noha az is fordíthatná okosabb és nemesebb célokra a pénzét, „Am nem akarunk erkölcsprédikációt tartani. Hanem egyszerűen tanuul hívjuk az egész zombori társadalmat; mondják meg őszintén, hogy hány jobb sorsra érdemes szegény családapát, hány fiatalembert tett már tönkre az Olvasókör kártya asztala? Mennyi keserves köny, mennyi átok fekszik azon az asztalon; mennyi nyomor és szenvedés sötét emléke tapad ehhez a körhöz? Nincs ott többé nyoma sem az eszményi céloknak; csak az

dag ember. Ide kergeti a négy lovát — itt izzad a melegbe. Pedig kényelmesen otthon ülhetne — van elég pénze! akár egy pasa élhet, olyan nagy ur, hogy az egyik inas megtölti a csibukját — a másik rágyújt, az egyik tartja a csibukot, a másik szivja, — ő csak köpköd!” A magyar nyelvet Kleiner Adolf tanította a hittan mellett. A tanárok nagyobbrészt tanári oklevél nélküli hivatalnokok voltak — kiket a város, mint iskolafentartó, választott. Ifjaink ezidőben nagyobbara a bajai és pécsi gimnáziumokra mentek, a reál-gimnáziumba nagyobbrészt a kereskedő és iparos pályára készülő ifjak jártak. Össze is verődött nagyobbrészt a város vásott tanulósa, hol rendet másképp nem lehetett tartani, mint úgy, hogy minden óra elején feljött a Jäger bácsi iskolaszolga a scutikának nevezett nyírfá seprővel és Blaho meg Guzalics erős kamasz diákokkal a padra huzatta a direktvenst s öltöztet ráveretett. De mivel elnadragolással az év végén eredményt felmutatni nem igen lehetett, — a városi tanács pedig nem akarta az intézetet fentartani, — az csendessen kimult.

Egy évig középiskola nélkül volt városunk, a tanuló ifjuság széjjel széledt és csak szünetidőben lett némileg hangos a város az ifjuságtól, míg 1872. év végén a m. kir. állami főgimnázium meg nem nyílt.

(Folytatása következik.)

elfajult kártyaszennvedély abszorbeál ott minden érdeklődést. Sokat tudnánk még erről mondani; sötét színekkel tudnók ecsetelni ennek a nemesebb és szebb misszióra hivatott társaskörnek a kificamodott életét. De célunk nem a megbélyegzés, hanem a komoly figyelmeztetés. Egyszerűen azt kérdezzük tehát, hogy nem volt még elég a sok szerencsétlen áldozat? Astaróth még mindig éhes és nem gondolja a kör tisztelt vezetősége, hogy immár ideje lenne az erkölcsrontó kártya-epidémiának végre határt szabni? Vagy ha *szükséges üzlet* nekik a kártya és anélkül nem tarthatják fenn a kört, akkor vajjon nem tisztességesebb dolog lenne egyszerűen — bezárni a boltot?

A városi felső kereskedelmi és polgári iskola építkezési ügye. Örvendtes jelenség kulturéletünkben, hogy e kérdés végre a megvalósulás stádiumába jut. Mindig örökös szemmel figyeltük e két városi iskolának a mostoha viszonyok között való verejtékes munkáját és gyakran szót emeltünk a bajok orvoslása érdekében, mert ez Zombor városának és létfontosságú elemének — a polgárságnak — elsőrendű kulturügye. A múlt hó végén a polgármester elnökléte állt, a tanács és a két iskola igazgatója tárgyalta meg az emelendő iskolák építési tervét. A tervezés megköveteli a körültekintő kritikát, ezért szólunk mi is hozzá a közügy szeretetének tárgyilagos hangján. A demokratizálódás, a produktív pályák rohamos fellendülése korunk elsőrendű jelenségei. Az új szellem a közélet minden ágában, így az iskolák életében is föllelhető. Sőt egyes iskolák, nevezetesen a szóbanforgó kettő, a biztosan bekövetkező reformálás előtt áll. A kereskedelmi iskolák ugyanis rövid időn belül négy évfolyamokká fejlesztetnek, a polgári iskolák pedig nagyobb városokban gazdasági vagy technikai irányú hétéosztályú iskolákká alakíttatnak át. A jövő tehát meghozza a kifejlesztett felsőkereskedelmi- és polgári iskolákat: ezért a szőnyegen fekvő építészügynek ehhez kell igazodnia. Igaz megnyugvással vesszük ama hirt, hogy a két intézet tanártestülete előterjesztésükben, illetve építési tervzetükben, a nagy horderejű reformra rámutatnak, s így a kereskedők, iparosok és földművelők osztálya méltán elvárhatja, hogy intézőkőreink az iskolák felépítésénél a szakférfiak előterjesztését teljes mértékben honorálják. (Beküldetett.)

Biztató főorvosi jelentés. A vármegye közigazgatási bizottságának május 6-án tartott ülésén az új főorvos, dr. Spitzer István „elég kedvezőnek” jelezte a vármegye közegészségi állapotát, mert — úgymond — a vörheny csak 575 esetben jelentkezett, amelyből csak 116 végződött halállal; difteria csak 71 esetben, hagymáz 5 esetben, fültömírgylob 21 esetben, kanyaró 441 esetben, hörghurut 35 esetben fordult elő. Mint látnivaló, Spitzer ur szerint dühöng az egészség. A főorvosi jelentésre azonban a tuberkulózisra vonatkozó rész tette föl a koronát, amely — a félhivatalos *Bácska* szerint — így szól: „A vármegye területén *most készül a tuberkulózis.*” Lám, lám, ki hitte volna, hogy nálunk még csak „most készül” ez a veszedelmes betegség; mi bizony eddig azt hittük, hogy már régen pusztítja a lakosságot. Hanem, persze, Spitzer urnak az ilyesmit jobban kell tudnia. Tehát csak „*most készül*”? Milyen szerencse, hogy a kerényi kuria nagylelkűen átengedte a vármegyének ezt a jó Spitzer urat.

A piaci és vásári rendtartás mizériái. Sok panaszt kapunk mostanában az iparosoktól és fogyasztóktól egyaránt a piaci és vásári rendszabályok sérelmes volta miatt. A piaci mizériák közül kiemelkedik az a panasz, hogy a rendőrség egy idő óta megrövidíteni iparkodik a piaci árusítás idejét. Pár héttel ezelőtt történt, hogy a rendőrség déltájban keményen felszólította az iparosokat, hogy pakoljanak és menjenek haza, mert „felsőbb rendelet szerint” 12 órára már tisztának kell lenni az egész piactérnek. Az iparosok hasztalan tiltakoztak; hiába mutattak rá, hogy még sok a vásárló, akiknek az igényeit ki kellene elégíteni; a rendnek szigorú öre rájuk rivallt, hogy aki nem takarítja el rögtön a portékáját,

az 20—50—100 korona bírságot fizet. Menni kellett noha zugolódtak a vásárolni szándékozók. De méltán zugolódnak maguk az iparosok is, mert igazán abszurdum, hogy a hatóság helyett, hogy előmozdítaná, korlátozza a közforgalmat és erőszakosan megnehezíti az iparosoknak a megélhetést. Annál nagyobb abszurdum ez a 12 órás takarodó, mert a szállásokról a 11 órás vonattal sok vásárló szokott érkezni, de az árusok nem szolgálhatják ki ki őket, mert ha nekik 12 órára el kell vonulniok, akkor már féltizenkettőkor pakolniok kell. A vásári rendtartás miatt az a panasz, hogy míg a helybeli iparosoknak 5 méter sátorhellyel be kell érniök, akár elég az, akár nem, addig élelmes vidékiek 10—15 méteres sátorhelyet is kapnak és a nagyhatalmu rendőrmester kegyesen megengedi nekik, hogy a helybeli iparosok sátrai előtt üssék fel a sátorfajukat. S mindez a sok hatalmaskodás és turbálás történi a szentséges piaci szabályrendelet nevében, de hogy az a szabályrendelet tulajdonképpen mit tartalmaz, azt halandó ember nem tudhatja, mert a szabályrendeleteket még a városatyák előtt is a misztikus titok leple alá rejti Hauke ur. Főhívjuk a főkapitány figyelmét ezekre a panaszokra és nyilvánosan felkérjük, hogyha már ilyen ferdeségeket tartalmaz a szabályrendelet, akkor tegye azt mindenkinek hozzáférhetővé, hogy az érdekelték a kellő módosítások iránt megtehessek a lépéseket.

A legényegyleti tanoncotinternátus megnyitása. Vasárnap délelőtt nyitotta meg a zombori kath. legényegylet a tanoncotthont nagy és díszes közönség jelenlétében. a Szántó Károly vezetése alatt álló zombori iparos dalárda kézzreműködésével. Kleiner Nándor elnök nagyhatalmu szép megnyitó beszéde után dr. Müller János mondott ünnepi beszédet. Mind a két tartalmas és értékes beszédet az egylet jegyzőkönyvében megörökítik. A szép ünnepélyt Kleiner Nándornak a tanoncotthonban elhelyezett gyermekekhez intézett megható beszéde és a dalárda éneke fejezte be.

Kiállítás megnyitása. A Zomborban fennálló Bácsmegyei Női Ipariskola folyó hó 15-én az iskola helyiségében munka kiállítását megnyitja. Megtekinthető reggel 8—12, délután 3—7-ig. E kiállításra felhívjuk a közönség szives érdeklődését. A megtekintés díjtalan.

Érettségi vizsgálatok a főgimnáziumban. A zombori állami főgimnáziumban szombaton és hétfőn mentek végbe az érettségi vizsgálatok. Kedden délelőtt hirdették ki az eredményt, mely a következő: Vizsgálatra jelentkezett 19. Ezek közül: *megbukott* 1, (egy évre) *visszavettett* 2, (két hónapra) *érettnek* nyilvánított 10, *jóérettnek* 3, (névszerint: Konyovits István, Mayor József, Szmolenszky József) *jelesen érettnek* 3, (névszerint: Tápay Alajos, Rác Gyula, Nagy Béla).

A szerb dalárdák junálisa. A zombori gör. kel. szerb egyházi, valamint a gör. kel. szerb iparos dalárda vasárnap, június 8-án kitünően sikerült junálist rendezett a Sikara erdőben. A dalárdák pompás éneke, társasjátékok és tombola szórakoztatták a nagyszámu közönséget.

Tekeverseny az Iparoskörben. A zombori Iparoskör folyó évi június hó 15-én (vasárnap) délután 2 órakor ez idei első tekepálya versenyt tartja, amelyre ezuton ugy a kortagokat, mint a közönséget meghívja.

Tanoncmunka kiállítás. A zombori Általános Ipartestület folyó évi június hó 15-én délelőtt 10 órakor a testületi székház nagytermében tanoncmunka kiállítását megnyitja. Belépti díj nincsen.

Talált tárgyak. A rendőrséghez egy szalmakalap és egy üres pénztárca került, mint talált tárgy. A tulajdonosok jelentkezzenek a rendőrkapitányságnál.

Tanciskola a kaszinóban. Guttman S. fővárosi táncitanár a kaszinó nagytermében táncmuzust nyit. Az ismerkedési estély június hó 29-én lesz.

